

בס"ד

חינוך לאור הפרשה

פרשת במדבר

אזכר אתך יי אסוף מיוחד...

גיליון מס' 97 תש"פ

הרב יהונתן דדון

yd0527606276@gmail.com

חינוך לאור הפרשה/במדבר לכל אחד יש מסלול מיוחד...

צבאות המדינה האויבת התקדמו בצעדי ענק, הם התקרבו אל גבולות המדינה, ועדיין לא נורתה אף לא ירייה אחת, עוד לא עבר אפילו מטוס סיור אחד לבדוק את פריסת הכוחות המתקדמים. האויב היה משוכנע שמדובר בתרגיל הסחה מבריק, שאולי מכינים לו מלכודת, שאולי המדינה שאליה הוא מתקרב אינה כל כך חלשה כמו שנדמה, שאולי פתאום הם יגיחו מאחורי ההרים, יציצו מתוך האדמה ויהרגו בהם. 'המשיכו!' ניתנה הפקודה מהמטה העליון, שר המלחמה הורה לחצות את הגבולות ולהמשיך ישר אל עיר הבירה של המדינה הסמוכה. 'המודיעין שלנו מוסר שצבא המדינה אינו ערוך לקראתנו, שוררת שם איזושהי מהומה, הכול שלנו. קדימה!...' הם צעדו קדימה. טנקים, נגמ"שים, חיילים על משאיות, הם חצו את הגבול, וכלום לא קרה. הם חדרו אל תוככי המדינה ועדיין לא נורתה אף לא ירייה אחת, כמה חיילים במדי ג' קיבלו את פניהם בזעם מרעישים במערוכים וסירים. אך מעבר לרעש המטריד הם לא נתקלו בשום הפרעה, הם כבשו את מחנות הצבא, השמידו את המטוסים, חדרו לבסיסים, ולקחו בשבי את כל חיילי המדינה והמפקדים. לא חלפה שעה קלה, וגם עיר הבירה הייתה בידיהם. תחקיר שנערך אחר כך גילה את הסיבה. איך נפלה מדינה שלמה בלי אף ירייה אחת. פשוט מאוד, החיילים החליטו שנמאס להם מהחלוקה השרירותית של החיילות השונים. חיל הים, חיל השריון, חיל האוויר, חיל רגלים, חיל מודיעין, ועוד ועוד. ובין לילה התפזרו המחלקות כולם. הצוללנים שנמאס להם לראות תמוננים ושוניות

אלמוגים התלבשו על בסיס חיל האוויר והתיישבו במטוסי הקרב
ובמסוקים. השריונאים שנמאס להם מהטנקים הצפופים, פנו לספינות
ונשאות המטוסים וביקשו להתרענן במרחבים. חיילי חיל הים
שנמאס להם לשרת רחוק מהבית עברו לבסיסים הקרובים וביקשו
להפוך לטבחים. ואילו הטבחים התאגדו ופנו להגן על הגבולות.
אנשי חיל המודיעין בחרו להחליף את להקות הזמר הצבאיות
ולהקות הבידור. והזמרים והבדרנים פנו לחיל ההנדסה וניסו
להרכיב גשרים ומעברים לשעת חרום. התוצאה הייתה כמה חיילים
במדי ג' שקיבלו את פני האויב במערכים וסירים. ככה זה
כשטבחים מוצבים בגבול. המלחמה הייתה אבודה מראש. המטוסים
צללו במקום להמריא, הטנקים לא הצליחו להתקדם אף לא
מילימטר אחד, אף אחד לא ידע איך להתניע אותם, החובבנים
שישבו בחיל המודיעין לא הצליחו לעקוב אחרי מטוסי הסיור
שצילמו בכלל את שטחי המדבר הריקים. והמרגלים היו עסוקים
בשירה בציבור במקום לאסוף אינפורמציה. לא פלא שהם הפסידו
במערכה.

כי לכל אדם תפקיד, ולכל אדם מטרה, וכל אחד צריך למלא את
המשימה המתאימה עבורה. רבבות יצאו ממצרים, המוני אנשים,
למעלה משני מיליון נפש יצאו אל המדבר. הצפוי הוא, מהומה,
בלבול, חוסר סדר. אבל לא, סדר מופתי שורר במחנה ישראל, על
פי ציווי הבורא: "איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני
ישראל" ... העם כולו מאוחד סביב משכן ה', הוא הבסיס – לב העם,
וכל שבט ושבט ממוקם ביחס למשכן במקום מיוחד השמור לו על
פי ציווי ה'. המיקום אינו אקראי, אם נבחר יהודה לשבת במזרח הרי
זה מפני שמשם תזרח השמש המאירה לעולם, ומבני יהודה יצאו
המלכים שניהגו את ישראל. וכן כולם על דרך זו, כל שבט לפי
כבודו ולפי יעודו הפנימי.

גם דגל היה לכל שבט, לא היה זה סמל טריטוריאלי בלבד, הצורה והצבעים שעל הדגל התאימו בדיוק לאופיים וליעודם של בני השבט, ובכך הוכר כל אחד בכבודו הראוי לו, כיחיד שיש לו ייחודיות, ובכך הוכרה שלמות העם.

טבעו של צבא שהוא מסודר, מאורגן, פלוגות, חטיבות, יחידות, אוגדות. לכל אגף מפקד נפרד, תפקידים יחודיים לכל אחד, אין מערבים בין התחומים, כך בנוי צבא. כך בנוי עם וכך בנוי עם ישראל. לכל אדם התפקיד שלו, לכל אחד היחודיות שלו, כל אחד ממלא את ייעודו, אם ניחן בחכמה ותבונה יעסוק בתורה ויגיע להוראה, אם יש לו ממון ויכולת ירבה בגמילות חסדים, יש לו קול נעים וערב יינה את הציבור מגרונו בתפילתו וזמירותיו. אל לאיש להתקנא בזולתו, על כל אחד לדעת את מקומו ולא לערב בין התפקידים. רק בכך נגשים את יעודנו, ובכך נסייע באמת לשלמות העם, עם ה'.

*

לכל אדם יש את הדגל שלו...

פרשתנו עוסקת רבות בסדר החנייה ואופן הנסיעה של בני ישראל בעת שהותם במדבר – טרם כניסתם לארץ. הבורא מצווה את משה על סדר חנייה ונסיעה מאוד מסוימים, כש"בגדול" יש שלושה מעגלים. במעגל החיצוני היו בני ישראל איש על דגלו, במעגל היותר פנימי היו הלווים, ובמרכז היה את משכן השם, וכסדר חנייתם כך סדר מסעם. ישנו פריט מאוד דומיננטי בכל מערכת החנייה הזו – הדגלים. התורה מדגישה פעמים רבות – "איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל", "דגל מחנה יהודה", "כאשר יחנו כן יסעו איש על ידו לדגליהם", "ויעשו בני ישראל... כן חנו לדגליהם" ובעוד מקומות רבים. מה משמעות הדגלים, שהתורה מרבה להדגיש אותם? בפשט הדברים, הדגלים היוו זיהוי לכל שבט ושבט, כך כותב רש"י – "כל דגל יהיה לו אות, מפה צבועה תלויה בו, צבעו

של זה לא כצבעו של זה, צבע כל אחד כגון אבנו הקבועה בחושן ומתוך כך יכיר כל אחד את דגלו", אלו פשוטם של דברים. אולם כמו בכל פסוק בתורה, יש בעניין הדגלים עומק נוסף, אקטואלי ורלוונטי. חכמים במדרש כותבים מה עניינם של הדגלים – "בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני, ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים... והיו כולם עשויים דגלים דגלים.... כיוון שראו אותם ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים, אמרו, הלוואי כך אנו נעשין דגלים כמותן" (מדרש רבה ב', ב'–ד'). מה קורה כאן? ממתי למלאכים יש דגלים, ובכלל, מדוע בני ישראל התאוו גם לדגלים? מבאר את הדברים רבי ירוחם ממיר בספרו "דעת תורה": דגל מסמל רעיון, אידיאה וייחודיות. כשם שלכל מדינה דגל משלה, ולכל חברה סמל משלה – כך ראו בני ישראל שלכל מלאך יש דגל משלו, אין מלאך אחד מתערב בחברו ואין מלאך אחד עושה שתי שליחויות. זאת אומרת, כל מלאך יודע לזהות את תפקידו המדויק בעולם. הרמח"ל, כותב בספרו "מסילת ישרים" בפרק על מידת הקנאה (פרק יא) – "הוא השלום והשלווה אשר למלאכי השרת, אשר כולם שמחים בעבודתם איש איש על מקומו ואין אחד מתקנא בחברו כלל, כי כולם יודעים האמת לאמיתו ועליזים על הטוב אשר בידם ושמחים בחלקם". כשבני ישראל ראו את המידה הזו אצל מלאכים, הם התאוו לזה גם כן, גם הם רצו שכל אחד מהם יידע את מטרתו וייעודו. "הוא סוד הדגלים – סוד נשיאות ושמירת ה"עצמות" שלהם, לשמור ולחסות בעד כל התבוללות, כל אחד ואחד ישמור ויגן את ה"עצמות" שלו".

הרמב"ן מוסיף נדבך, מאוד רלוונטי עבורנו. פעמים רבות, כשאדם חפץ להתקדם בעבודתו הרוחנית הוא מרגיש שהוא עומד בפני שוקת שבורה, משום שהוא עדיין לא מצליח לעמוד ביעדים שהציב לעצמו, והוא נכשל פעם אחר פעם. המעידות הללו גורמות לו

להתיימש ולסגת אכורה. ענין ההגבלות, הדגלים והסדר המיוחד
מלמדים אותנו את המבט הנכון שעלינו לרכוש בענין זה.
משכן השם נמצא במדבר. אין ספק שכל אדם מישראל חפץ בכל
מאודו להיות כמה שיותר קרוב אליו, כדי "לספוג" מהשכינה השורה
שם תדיר. באה התורה ומגבילה – לא לכל אדם יש רשות לחנות
סביב המשכן, רק ללוויים ניתנת זכות זו. הלוויים בדרגה רוחנית
גבוהה יותר והם יכולים לחנות קרוב למשכן השם. גם בתוך שבט לוי
עצמו הבורא עשה היררכיה, וקבע מי ישמור על כל חלק ומי ישא
את המשכן וכליו, לא כל אחד ראוי לכל דבר. גם במעמד הר סיני
מצינו הגבלות – "והגבלת את העם סביב לאמור, השמחו לכם עלות
בהר ונגוע בקצהו", לאדם רגיל אסור היה להתקרב ממש להר,
רש"י מביא שאלוקים אמר למשה: "אתה מחיצה לעצמך, אהרן
מחיצה לעצמו והכהנים מחיצה לעצמם". **לכל אחד ואחד יש את
המקום שלו.** כל ענין הדגלים, השמירה וההגבלה מלמדים אותנו,
שוודאי שעם ישראל על כל "רבדיו" וסוגיו השונים, מחויבים
בשמירת המצוות על כל פרטיהם ודקדוקיהם באופן שווה, ואין
הבדל בין נשיא בישראל לאזרח פשוט, בין משה רבנו לפשוט
שבפשוטים. אולם בתוך מסגרת הזהב של התורה והמצוות, אדם
צריך לדעת שלא כל מה שחברו מסוגל, גם הוא מסוגל. למשל,
ישנם כאלו שניחנו בכוחות התמדה מיוחדים והם מסוגלים ללמוד
בהתמדה שעות רבות ברצף, וישנם כאלו שקשה להם להיות שקוע
בלימוד כל כך הרבה זמן. ישנם כאלו שיודעים לכוון בתפילה
ובברכה סודות מתורת הקבלה, וישנם כאלו שנדרש מהם לפחות
להבין את פירוש המילים שמוציאים מהפה...
העם כולו עמד סביב הר סיני וסביב משכן השם, אבל לכל אחד
היה מקום משלו. ללמדנו, שלכולנו יש זכות, חלק ואף חובה,
בשמירת התורה וקיום מצוותיה, אולם מצד שני על כל אחד להכיר

את מקומו, ועל כל אחד להכיר את כוחותיו, ולדעת למה הוא מסוגל ולמה עדיין לא, לא כדאי "לקפוץ" מהר מידי... שמעתי מהרב שלום מאיר וולך, משל נפלא שממחיש את הרעיון. כשהתורה כותבת את שמות העופות האסורים באכילה, היא מציינת את "בת היענה". מדוע התורה מזכירה את בת היענה, והיא לא מדברת על היענה עצמה? הביא הרב וולך הסבר בשם החפץ חיים, שאת היענה עצמה אין צורך להזכיר שהיא אסורה באכילה, משום שהבשר שלה בלתי אכיל משום שהוא קשה מאוד, קיבתה מסוגלת להכיל הכל והיא מסוגלת לאכול אבנים, ברזלים וזכוכיות. בת היענה, כשהיא עדיין קטנה ובשרה עדיין רך וראוי לאכילה – עליה כותבת התורה שאסור לאכול.

כשירמיהו הנביא מנבא את הצרה שתפקוד את עם ישראל הוא אומר "בת עמי לאכזר, כיענים במדבר" (איכה ד). מדוע היען אכזרית? משום שכשהיא רואה את ילדיה רעבים, במקום להשיג עבורם אוכל שמתאים לקיבתם, היא מביאה להם אבנים וזכוכיות. היא לא מבינה, שלא כל מה שהיא מסוגלת לאכול, גם ילדיה הרכים מסוגלים לאכול...

גם ביחס לרמת הקרבה לבורא, כולנו צריכים להתקרב לבורא, אבל עלינו לעשות זאת בשלבים הדרגתיים, לא כל מה שגדולי עולם מסוגלים, אנו עדיין מסוגלים... לאט לאט. (הרב משה שינפלד)

*

המסע הגדול המרתק והמאתגר של החיים, נועד למצוא את השליחות המיוחדת שלנו, את תפקידנו בעולמנו, את הדגל שלנו! וכך כתב ה"שפת אמת": "זוהו הפקידה במספר שמות שהוכן כל אחד מישראל על משמרתו להתדבק בשורש השייך לו. ולכן אחר זה הדגלים כמו שכתוב במדרש שנתאוו לדגלים כמלאכי השרת. פירוש, המלאך אין בו שום דבר נפרד וכולו מורה על שליחותו

וכבוד קונו. כמו כן בני ישראל כיון שהכירו כל אחד מעמדו נתאוו
לדגלים שיהיו מצוינים לשמו יתברך". (במדבר תרל"ו)
הרמת הדגל לגובה ולמעלה, היא ביטוי לגאווות היחידה, על
השליחות הפרטית והמאפיינים הייחודיים שלה, על התרומה
המיוחדת של נושא הדגל. היא מרימה על נס את הזכות של כל אחד
ואחד מאיתנו להטביע טביעת אצבע אישית בתוך המערכת הכוללת
של עובדי ה'.

*

באחד הימים התקיים כינוס של כל בעלי החיים ביער. באותו כינוס
הוחלט להקים בית ספר... מבין המתאספים נבחרו להיות מנהלי
בית הספר: הארנב, הציפור, הסנאי והדג. המנהלים דנו בתוכנית
הלימוד בבית הספר, בעתיד החיות ביער ובחינוך הדור הבא.
הארנב עמד על דעתו שריצה תיכלל בתוכנית הלימודים,
הציפור דרשה שתעופה תהיה מקצוע חובה... הדג טען בתוקף
ששחייה חייבת להופיע ברשימת המקצועות הנלמדים, והסנאי אמר
שטיפוס על עצים מוכרח להיות מקצוע חובה... כל הנושאים האלו
נכנסו לתוכנית הלימודים של בית הספר, וכך יצאה לדרכה שנת
הלימודים הראשונה. בסוף השנה חולקו לכל חיות היער תעודות
הערכה וציונים על הישגיהן בשנה שחלפה. הארנב קיבל ציון מעולה
בריצה, אך בטיפוס על עצים הוא התקשה... בחלוף זמן, מרוב
הניסיונות לטפס על עצים והנפילות הרבות... לקה הארנב באירוע
מוחי. בעקבות כך, גם לרוץ היה לו קשה וכישורי הריצה שלו ירדו,
ובשנה השנייה קיבל הארנב בריצה ציון בינוני ומטה. הציפור הצטיינה
בתעופה, אך המקור שלה נשבר וכנפיה ניזוקו מהמקצועות האחרים
שלמדה, עד שבשנה השנייה ניכר שאיבדה גם את כוח התעופה
שהיה לה. בסוף השנה השנייה, קיבלו התלמידים ציון גרוע גם
במקצועות שהם בעצמם הציעו ללמוד. בשל כך שוב התכנסה

הנהלת בית הספר של היער לדיון חירום בנוגע למצב העגום של בית הספר. לאחר שעות של דיונים הגיעו למסקנה שלכל חיה נתן הקב"ה כלים משלה כדי להתמודד ביער המסוכן.

כל אחד צריך להיות מה שהוא, עם הכלים שלו, לחדד את החושים והמתנות שהקב"ה חנן אותו בהם, ולא לנסות להיות מי שהוא לא, כדי שלא יאבד גם את מה שיש לו... בורא עולם נתן ונותן לכל אדם יכולות וכוחות נפשיים וגופניים לפי תיקונו בעולם, לפי היעד שלו, לפי המקום והזמן המתאימים רק לו, לפיכך מקבל האדם את הנתונים שיעזרו לו להשלים את ייעודו. עם כוחות שאולים של אחרים והרצון להיות מישהו אחר תאבד כנראה גם את מה שיש לך... ההשקעה להיות אחר תפחית את הכישורים שיש לך! רק אם תשתמש בכוחות המיוחדים שלך ולא תפזול למקומות שלא שייכים לך, תוכל לשרוד "ביער" ובסכנות האורבות בו.

כדי לחנך את ילדינו/תלמידנו בדרך זו, אנחנו צריכים לזהות את הכוחות המיוחדים של כל אחד, את התכונות המאפיינות אותו, את ה"חוזקות" שלו, את "הדגל" שלו... לאחר מכן, נכוון אותו להשקיע ולשים דגש על כוחות אלו, לפתח אותם, "לשדרג" אותם, ולהוציא אותם מהכח אל הפועל.

*

"כל אחד קיבל והבין לפי כוחו"...

לפני פטירתו, יעקב אבינו מברך כל אחד מהשבטים שבעם ישראל. ראובן מקבל ברכה שונה לגמרי משמעון, לגד יש משימת חיים אחרת לגמרי מזו של דן, וכן הלאה וכן הלאה. יעקב אבינו, הוריש לנו את הסוד הגדול של הגיוון. כולם נאמנים לדרכו של יעקב, אבל לכל אחד גוון משלו. המשגיח הרב שלמה וולבה זצ"ל מרחיב עוד יותר את הרעיון הזה. הוא לא מדבר על 12 שבטים שלכל אחד מהם סגנון אחר, אלא על כל אחד ואחד מעם ישראל, שאמור – לצד

הנאמנות להלכה – לקלוט את התורה באופן אישי מאוד. וכך כותב הרב וולבה על מעמד הר סיני, מעמד שנתפס ככללי מאוד, אבל מתברר שיש בו מקום מיוחד לכל פרט ופרט: "אילו היה חסר אחד מהם שם, לא הייתה תורה יכולה להינתן. האם משמעות הדבר שנמחקה כל פרטיות מלבם של הנוכחים, וכולם שמעו וקיבלו את התורה באופן שווה? לא. אחרי עשרת הדברות בוודאי 'חזרו' כולם על מה ששמעו, ואז התברר שכל אחד אמנם שמע אותן הדברות, אבל כל אחד שמע פירוש אחר. זה אכן היה כך. כל אחד כפי שורש נשמתו קיבל פירוש משלו, כל אחד קיבל והבין לפי כוחו. דווקא במעמד האחדות האדיר הזה – כל אחד הבין ושמע על פי הפרטיות שלו".

*

לכל אחד יש את המסלול שלו...

כתב אחד מגדולי ישראל: "כל אדם יש לו המסלול שלו שעל ידו הוא בא לאושרו לתכלית הווייתו, שבו הוא מתדבק ליוצרו. ולא יוכל לבא למגמת חפצו במסלול אחר, אף על פי שהוא מסלול ישר בעד אחרים. על כן צריך כל אחד להיות מוקיר מאוד את מסלולו המיוחד. לפעמים אדם נופל מדעתו, כששומע גדלות של בחינה אחרת שאינה מידה שלו, ונעשה מבוטל בעצמו, והעיצבון מתחיל לעמם את זוהר נפשו, מפני שכל מעמדו הרוחני נעשה אז כהה לפני אותה מידת הגדלות, שאינה לערכו. צריך אז להתחזק בעצמו, שלא לקנאות בחלקו של אחר, ולהשתמש רק משפלות זו לפי המידה הראויה לבצר כח הגאווה, שלא תזוח דעתו עליו, ומכל מקום יהיה מרוצה ושמח בחלקו מאד, ויוסיף להחזיק במעוזו, ואז ייבקע כשחר אורו, וארוכתו מהרה תצמח".

*

"חנוך לנער על פי דרכו" – על פי הייחודיות שלו...

כתב המשגיח רבי שלמה וולבה דצ"ל:

"אין ילד דומה לחברו. אם ההורים אינם יודעים זאת, ומייחסים לילד כוחות שאין לו – החינוך והעמל שהם משקיעים לא יהיה מכוון כלל אל אותו ילד. אם ברצוני לחנך ילד, עלי להתבונן ולבדוק מה היא דרכו האישית של הילד הזה עצמו. דבר מובן הוא ששיח הבננה צריך טיפול אחר מאשר עץ התפוח. אם נגדל שיח בננות ועץ תפוחים, ונעניק לשניהם טיפול זהה, לפחות אחד מהם לא יגדל טוב, ואולי שניהם גם יחד לא יצמיחו פרי. כך גם עם ילדים. אני חייב לדעת מהן התכונות האישיות של הילד ולהתחשב בהן".

(זריעה ובנין בחינוך" עמ' י"ח).

*

לסיום:

כתב הרש"ר הירש: "דע, כי הקב"ה יעד אותך להיוולד דווקא בתקופה שבה נולדת, בסביבה שבא באת לעולם, להורים שהולידו אותך בנסיבות מיוחדות לך, מפגיש אותך עם אנשים מסוימים, נותן לך מורים מהם תלמד וידידים להם תתחבר או תתרחק, מעניק לך כוחות גוף ונפש במידה הנדרשת לצרכך, מעמיד אותך במהלך חיך במצבים הייחודיים לך. כל אלה מהווים עבורך את האמצעים הטובים ביותר כדי להגיע אל התכלית אליה נשלחת לעולם למלא את רצונו יתברך, ובהם טמונה הצלחתך". (ספר חורב, פרקי התורות פ"ו)

שבת שלום!

העלון יוצא לאור
בסיוע תלמוד תורה
"נצח ישראל" בית שמש

לתגובות ולקבלת העלון במייל: yd0527606276@gmail.com